

Türkçe

4. Sınıf

Ses Bilgisi

Alfabemizde 29 tane harf (ses) vardır. Bunlar;

A B C Ç D E F G Ğ H I İ J K L

M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

a b c ç d e f g ğ h ı i j k l

m n o ö p r s ş t u ü v y z

*- Bu harflerin 8 tanesi ünlü (sesli), 21 tanesi ünsüz (sessiz) harflerdir.

⇒ Ünlü (Sesli) Harfler: a, e, ı, i, o, ö, u, ü

⇒ Ünsüz (Sessiz) Harfler: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z

*- Ünlü (sesli) harfler ince ve kalın olmak üzere ikiye ayrılır.

Ünlü Harfler { İnce: e, i, ö, ü (noktalılar)
Kalın: a, ı, o, u (noktasızlar)

Örnek:	Sözcük	Harf Sayısı	İnce Ünlü	Kalın Ünlü	Ünsüz
1-	Hoşgörü	7	ö, ü	o	h, ş, g, r
2-	Hanımeli	8	e, i	a, ı	h, n, m, l
3-	Karnca	7	-	a, ı, a	k, r, n, c
4-	Dünya	5	ü	a	d, n, y

Hece Bilgisi

Ağızımızdan tek seferde çıkan ses ya da ses topluluğuna **hece** denir.

Her hecede bir ünlü harf vardır. Bir sözcükte kaç ünlü harf varsa o kadar heceden oluşur.

*- Ünlü harfler tek basına hece olabilirler.

Örnek: a-kıl e-rik i-ki o-kul

*- Bazı sözcükler tek heceden oluşabilir.

Örnek: Türk park yurt sert kırk

*- Dilimize yabancı dillerden geçen sözcüklerin hecelerine ayrılmasında farklılıklar olabilmektedir.

Örnek:	tren	} Hecelerine ayrılmaz	kre-di	} Hecelerine ayrılır
	spor		e-lek-trik	
	kral		tra-fik	
	gram		pren-ses	

*- Birleşik kelimeler, birleşen kelimedenden değil heceden bölünür.

Örnek:	as-lan-ağ-zı (x)	ilk-ög-re-tim (x)
	as-la-nağ-zı (✓)	il-kög-re-tim (✓)
	ye-şil-ay (x)	ha-nım-e-li (x)
	ye-şi-lay (✓)	ha-nı-me-li (✓)

Türkçe

4. Sınıf

Satır Sonuna Sığmayan Sözcüklerin Yazılışı

*- Satır sonuna sığmayan sözcükler hecelerinden bölünerek yazılır. Bölündüğü yere kısa çizgi (-) konur.

silgi-
sini

ağaç-
lar

por-
takalı

*- Satır sonuna sığmayan sözcük tek sesli olmaz.

o-
tobüs

X

a-
kıllı

X

u-
zaktan

X

oto-
büs

✓

akıl-
lı

✓

uzak-
tan

✓

Alıştırmalar

Aşağıda verilen sözcükleri hecelerine ayırınız.

* bilgisayar →

* Ganakkale →

* öğretmen →

* kitaplık →

* babaanne →

* dedikodu →

* Yasemin →

* tencere →

* salatalık →

* yağmurluk →

Sözcük Bilgisi

Bir yada birden çok heceden oluşan, belli bir anlamı olan ve cümle kurmaya yarayan dil ögesidir.

☞ Tek başına bir harfin sözcük (kelime) oluşturması mümkündür ancak örneği sınırlıdır.

Örnek: O kitabı çok severim.

↳ "O" sesi bu cümlede bir sözcük görevi görür.

Unutma! ⇒ "e" ve "a" sesleri de bazı cümlelerde sözcük olarak kullanılsa da tek başlarına bir anlam taşımazlar.

Örnek: A canım dikkat et, düşeceksin!

↳ "A" sesi bu cümlede bir sözcüktür, fakat tek başına bir anlamı yoktur.

Örnek: E sende oraya gitmeseydin.

↳ "E" sesi bu cümlede bir sözcüktür, fakat tek başına bir anlamı yoktur.

☞ Bir cümleyi farklı sayıda sözcük oluşturabilir. Sözcük sayısı arttıkça ifade gücü artar.

Örnek: 1 sözcük → Gittik.

2 sözcük → Pikniğe gittik.

3 sözcük → Dün pikniğe gittik.

4 sözcük → Ailemle dün pikniğe gittik.

Zıt Anlamlı Sözcükler (Karşıt Anlamlı Sözcükler)

Anlam bakımından birbirinin karşıtı olan sözcüklerdir.

Örnek: Siyah-beyaz, uzun-kısa, aşağı-yukarı, var-yok.

Her sözcüğün zıt anlamlısı yoktur.

Unutma! $\Rightarrow$ Eylem bildiren sözcüklerin olumsuz, o sözcüğün karşıt anlamlısı sayılmaz.

Örnek: gelmek - gelmemek (yanlış)

gelmek - gitmek (doğru)

Örnek: sevinmek - sevinmemek (yanlış)

sevinmek - üzülme (doğru)

Sözcükler arasındaki zıtlık cümledeki kullanımına göre değişir.

Örnek: "Doğru" sözcüğünün zıt anlamlısı deyince aklımıza ilk olarak "Yanlış" sözcüğü gelir. Bu elbette doğrudur. Fakat cümledeki kullanımına "doğru" kelimesinin zıt anlamlısı "eğri" olabilir. Örneği inceleyelim:

Bu soru doğru, bu soru yanlış olmuş. (doğru - yanlış)

Bu çizgi doğru, bu çizgi eğri olmuş. (doğru - eğri)

Yukarıda görüldüğü gibi iki sözcüğün zıt anlamlısı da kullanım bakımından uygundur.

Eş Anlamlı Sözcükler (Anlamdaş Sözcükler)

Yazılış ve okunuş bakımından farklı olup anlam bakımından aynı olan sözcüklerdir. Bu tür sözcükler cümle içinde birbirinin yerine kullanılabilirler.

Örnek: * - cevap - yanıt * - okul - mektep
* - hediye - armağan * - öğrenci - talebe
* - zelzele - deprem * - yoksul - fakir
* - doktor - hekim * - sınav - imtihan

Örnek: Yaslandıkça gözümde birçok **anı** canlanıyor.

Yaslandıkça gözümde birçok **hatıra** canlanıyor.

Unutma! => Deyim, atasözü ve kalıplaşmış ifadelerde sözcüğün eş anlamlısını kullanmak cümlelerin anlamını bozar.

Örnek: kara bahtlı (doğru)

siyah bahtlı (yanlış)

Örnek: Kalp kolbe karşısıdır derler. (doğru)

Yürek yüreğe karşısıdır derler. (yanlış)

Örnek: Ak akçe kara gün içindir. (doğru)

Beyaz akçe siyah gün içindir. (yanlış)

Eş Sesli Sözcükler (Sesteş Sözcükler)

Yazılışı ve okunusu aynı olduğu halde anlamları farklı olan sözcüklerdir.

Örnek:

göl → çiçek

göl → gülmek (eylem)

yaz → mevsim

yaz → yazmak (eylem)

kara → siyah (renk)

kara → toprak parçası

kaz → hayvan

kaz → kazmak (eylem)

yüz → surat

yüz → yüzmek (eylem)

at → hayvan

at → atmak (eylem)

Unutma! ⇒ Bazı sözcüklerin yazılışları ve okunuşları birbirine çok benzediği halde eş sesli değildirler.

hala : Babanın kız kardeşine hala denir.

hâlâ : Bu konuyu hâlâ anlamayanlar var.

kar : Dışarıda çok şiddetli kar yağışı var.

kâr : Bu sene meyvelerden güzel kâr ettim.

Dilimize Karışmış Yabancı Sözcükler

Günlük hayatta kullandığımız birçok sözcüğün dilimize başka dillerden geldiğini biliyor musun? Peki Türkesi olduğu halde neden yabancıyı kullanıyoruz? Yanlışlıkla yada bilerek kullandığımız bazı sözcüklere göz atalım.

Yabancı	Türke	Yabancı	Türke
*- laptop	dizüstü bilgisayar	*- adisyon	hesap
*- printer	yazıcı	*- brifing	bilgilendirme
*- şov (show)	gösteri	*- animasyon	canlandırma
*- puzzle	yapboz	*- partner	eş
*- blender	karıştırıcı	*- plaza	iş merkezi

Sözcükte Anlam

Gerçek Anlam (Temel Anlam):

Bir sözcüğün taşıdığı ilk ve genel anlamına gerçek anlam denir. Sözlüğe baktığımızda gördüğümüz ilk anlamdır.

Örneğin "göz" dediğimizde aklımıza ilk gelen gözümüzdür.

Aşağıda verilen diğer örnekleri inceleyelim:

Örnek: ayak → vücudumuzun bir bölümü

sıcak → ısı yüksek, çok ısınmış

patlamak → balon, lastik, bomba patlaması

Yan Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamının dışında, ancak gerçek anlamına çok az da olsa benzerlik kurduğu yeni anlamıdır. Sözcüğün gerçek anlamından yola çıkarak benzerlik ve yakınlık tasıdığı anlamıdır.

Örnek: Kuşun kanadı kırılmış. (gerçek anlam)

Uçağın kanadı çok büyük. (yan anlam)

Ağacın dalına çıktım. (gerçek anlam)

Spor dalında birinci oldum. (yan anlam)

Hakan kolunu incitmiş. (gerçek anlam)

Kapının kolunu kırdım. (yan anlam)

Mecaz Anlam:

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama mecaz anlam denir.

Örnek: Yemekten sonra tatlı yedik. (gerçek anlam)

Tatlı sözlerle gönlümü aldı. (mecaz anlam)

En ağır olan çantayı aldım. (gerçek anlam)

Bugün bana çok ağır konuştun. (mecaz anlam)

Terim Anlam:

Bir sözcüğün bilim, sanat, spor ya da meslek alanına özgü kavramları karşılığında kazandığı anlama terim anlam adı verilir.

*- Karşımıza çıkabilecek bazı bilim, sanat ve meslek dalları ile ilgili terimlere göz atalım:

Matematik: Üçgen, kare, rakam...

Tiyatro: Sahne, perde, dekor...

Müzik: Nota, akor, sol anahtarı...

Resim: Portre, palet, tuval...

Bilim: Dünya, ısı, kuvvet...

Futbol: Top, faul, gol...

Örnek: Bugün dersimizde ısı konusunu işleyeceğiz.
Terim anlam

Eşkenar üçgenin bütün açıları eşittir.
Terim anlam

Müzik dersinde notaları öğrendik.
Terim anlam

Türkçe 4.Sınıf

Unutma! $\Rightarrow$ Bir sözcük bir cümlede gerçek anlamda kullanılırken, başka bir cümlede mecaz anlamda, başka bir cümlede ise terim anlamda kullanılabilir. Doğru kararı vermek için cümlelerin bütününe bakmak gerekir.

Örnek: "Işık" sözcüğünü farklı cümlelerde inceleyelim:

- *- Camdan yansıyan ışık gözlerimi kamastırdı. (gerçek anlam)
- *- Adeta gözlerinden ışık saçıyordu. (mecaz anlam)
- *- Dersimizin konusu ışık ve ses. (terim anlam)

Örnek: "Batmak" sözcüğünü farklı cümlelerde inceleyelim:

- *- Buz dağna çarpan gemi battı. (gerçek anlam)
- *- Güneş tepenin ardında yavaşça battı. (yan anlam)
- *- Bu haberle birlikte hayallerim suya battı. (mecaz anlam)

Örnek: "Boğaz" sözcüğünü farklı cümlelerde inceleyelim:

- *- Soğuk su iince boğazım ağrıdı. (gerçek anlam)
- *- Evimiz boğaz manzaralıdır. (yan anlam)
- *- Coğrafya dersinde boğazları gördük. (terim anlam)
- *- Boğazına kadar borca batmış. (mecaz anlam)

Sözcükte Çok Anlamlılık

Sözcükler cümle içinde kullanıma durumlarına göre farklı anlamlar kazanabilir. Örnekleri inceleyelim:

çıkma

Cümledeki anlamı

Okula gitmek için evden **çık**tı. $\Rightarrow$ İçeriden dışarıya gitmek.
Mehmet Bey'in oğlu doktor **çık**mış. $\Rightarrow$ Meslek sahibi olmak.
Güneş görmeyen o evden **çık**mışlar. $\Rightarrow$ Başka yere girmek, taşınmak.

bakma

Cümledeki anlamı

Bugün tam 20 hastaya **bak**tım. $\Rightarrow$ Tedavi etmek için ilgilenmek.
Yemek işlerine ağı **bak**ıyor. $\Rightarrow$ Bir işte görev almak.
Televizyona **bak**tıktan sonra uyudu. $\Rightarrow$ İzlemek, seyretmek.

Deyimler ve Atasözleri

1- Deyimler

Göğünlukla gerçek anlamından ayrı anlam taşıyan, anlatıma akıcılık ve çekicilik katan kalıplaşmış sözcük topluluğuna deyim denir.

*- Deyimler en az iki sözcükten oluşur. Örneğin "burnundan gelmek", "bardağı taşırmak".

*- Deyimler genellikle mecaz anlamlıdır. Örneğin "etekleri tutuşmak" deyimini eteği yanan, alev alan birini değil, çok telaşlanan birini ifade eder.

*- Deyimler bir durumu az sözle en etkili bir şekilde anlatırlar.

Türkçe 4. Sınıf

☞ Aşağıda bazı deyimler ve anlamları verilmiştir:

- *- Ağzından kaçırmak → Söylememesi gereken bir şeyi söylemek.
- *- Küçük dilini yutmak → Sasırmak, donakalmak.
- *- Burun kıvrırmak → Beğenmeyip, küçümsemek.
- *- Elinden iyi iş gelmek → Becerikli, hünerli olmak.
- *- Pireyi deve yapmak → Önemsiz bir şeyi abartmak.

2- Atasözleri

Atalarımızın tecrübelerinden oluşan, kimin söylediği belli olmayan, öğüt veren geniş anlamlı sözler atasözü denir.

*- Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Sözcüklerin yeri değiştirilemez. Örneğin "vakit nakittir" yerine "vakit paradır", "nakit vakittir" diyemeyiz.

*- Atasözleri kısa ve özlü sözlerdir. Uzun sözlerle anlatılacak bir olayı kısaca açıklar. Örneğin küçük birikimlerin zamanla büyüyeceğini, ödevlerini birkaç hafta yapmayan öğrencinin yapamayacağı kadar ödevinin birikmesi durumunu "Damlaya damlaya göl olur" atasözüyle açıklayabiliriz.

*- Atasözleri gözlem ve tecrübeye dayanır. Öğüt verici ve yol göstericidir.

*- Atasözlerinin çoğu deyimler gibi mecaz anlamlıdır.

Türkçe

4. Sınıf

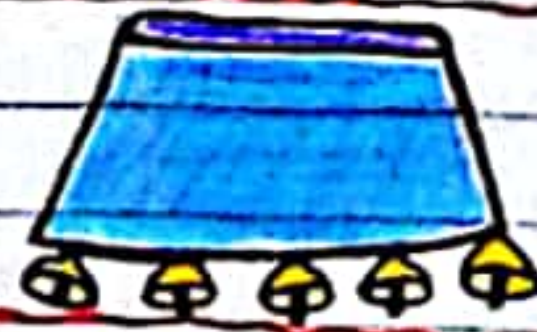
☞ Aşağıda bazı atasözleri ve anlamları verilmiştir.

- *- Denize düşen yılana sarılır → Tehlikeli bir duruma düşen insan olmadık çarelere başvurabilir.
- *- Tereciye tere satılmaz → Bir işin ustasına, o işi nasıl yapacağı öğretilmez.
- *- Gülü seven dikenine katlanır → İnsan sevdiği iş veya kişi için bunlardan gelecek sıkıntılara katlanır.
- *- Emek olmadan yemek olmaz → Geceğimizi sağlamak için mutlaka çalışmak gerekir.
- *- Akıl akıldan üstündür → Önemli konularda başkalarının da fikrini almak önemlidir. Bizim aklımıza gelmeyen bir şeyi başkası bulabilir.

Not : Deyimler ve atasözleri dilimizin zenginliklerindendir. Burada tüm deyim ve atasözlerinin anlamını anlatmak mümkün değil. Bu yüzden yazınıza uygun bir "Deyim ve Atasözleri Sözlüğü" alabilirsiniz. Özellikle resimli olanları çok eğlencelidir. Böylece hem anlamlarını öğrenir, hem de anlatım becerilerinizi geliştirebilirsiniz. 😊

+

"Tası tarağı toplamak" deyimini sizce yukarıdaki anlamda mıdır?

Anlamını araştır. 😊

"Etekleri zil çalmaq" deyimini sizce yukarıdaki anlamda mıdır?

Anlamını araştır. 😊

Cümleden Çıkarım Yapma

1- Neden-Sonuç Cümleleri: Bir durumun sebeplerini öğrenebilmek için "Neden?" ve "Nasıl?" sorularını sorarız. Bu sorulara cevap verirken bazı ifadeleri kullanırız. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

*- Çünkü	*- Bu nedenle	*- Bu yüzden
*- Bunun nedeni	*- Olduğu için	*- Neden olarak
*- Dolayısıyla	*- Bunun sonucunda	*- İcin

Bu ifadeleri kullanarak neden-sonuç ilişkisi ortaya çıkartırız. Aşağıdaki örnekleri inceleyelim.

Örnekler

Neden

Sonuç

*- Otobüsü kaçırdığım için	okula geç kaldım.
*- Düzenli ders çalışmadığından	üniversite sınavını kazanamadı.
*- Aşırı kar yağışı nedeniyle	okullar tatil edildi.
*- Dün geç uyuduğu için	sabah işe geç kaldı.

2- Karşılaştırma Cümleleri: En az iki farklı olayın, durumun, kişinin veya varlığın özellikleri bakımından kıyaslanmasına karşılaştırma denir. Fiziksel özellikler, zihinsel özellikler, tatlar, zevkler karşılaştırılabilir özelliklerdendir.

Örnek: Sedat, sınıfın en uzun öğrencisidir.

Örnek: Abloma göre daha hızlı okuyorum.

3- Benzetme Cümleleri: Benzetme de aslında bir karşılaştırma türüdür. Herhangi bir olayı, durumu ya da varlığı daha iyi açıklayabilmek için yaptığımız karşılaştırmaya benzetme denir. Benzetmede iki farklı durum benzeyen ve benzetilen olarak aynı cümlede bulunur.

☞ Benzetme cümlelerinde genellikle "gibi" sözcüğü kullanılır. Örnekleri inceleyelim.

Örnek : Gülünce inci gibi dişleri göründü.

Örnek : Yaşlı adam salıncağa binince çocuk gibi sevindi.

Örnek : Aa bir kurt gibi masaya oturdu.

4- Örneklendirme Cümleleri : Bir olayı daha iyi anlatabilmek için bazı örnekler vermemiz gerekebilir. Bir cümlede konunun çok daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için, gerekli olan örneklerin verildiği cümlelere örneklendirme cümlesi denir.

☞ Örneklendirme yapılırken bazı cümlelerde bir, bazılarında birden fazla örnek verilebilir. Örnekleri inceleyelim.

Örnek : Tavuk, deve kusu gibi bazı hayvanlar kanatları olduğu halde uçamazlar.

Örnek : En çok sevdiğim film türleri arasında macera, aksiyon ve bilim kurgu konuları başta gelir.

Örnek : Vücudumuzu dirençli tutmak için portakal, limon ve mandalina gibi vitamin bakımından yüksek meyveleri yemeliyiz.

Anlamli ve Kurallı Cümleler

Bir cümlede yapılan işi belirten kelimenin sonda yer almasıyla oluşan cümleye **kurallı cümle** denir.

Örnekler:

*- Bugün pikniğe gideceğiz.

*- Ödevlerimi şimdi yapacağım.

*- Bu yıl tatile gitmedim.

Yandaki cümlelerde altı çizili sözcükler, cümlede yapılan işi belirtiyorlar ve cümlelerin sonuna gelmişler. Bu yüzden kurallı cümlelerdir.

☞ Bir cümlelerin kurallı olmasının yanında anlamlı olmasına da dikkat edilmelidir. İş belirten sözcük sonda olsa da anlamlı olmayabilir.

Örnek: Ali futbol oynamayı çok sever. (Anlamlı ve kurallı).

Ali çok oynamayı futbol sever. (Anlamsız)

☞ Aşağıda karışık olarak verilen sözcükleri anlamlı ve kurallı cümlelere dönüştürün.

*- istiyorum - akşam - gelmek - yarın - size

⇒

*- için - yolda - arabam - kaldım - bozulduğu

⇒

*- eve - bitirmez - isimi - döneceğim - bitirir

⇒

Kuralsız (Devrik) Cümleler

Bir cümlede yapılan işi belirten kelimenin sonda yer almadığı cümleye **devrik cümle** denir.

Devrik cümle anlamın bozuk olması demek değildir. Sadece işi belirten kelime sonda değildir. Aşağıda verilen örneklerle bakalım.

*- Ömer işe gelmeyecek yarın. (Devrik fakat anlamlı.)

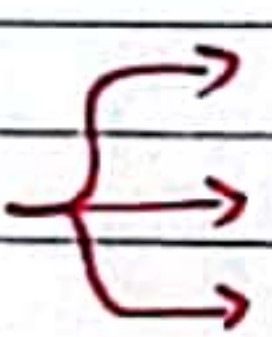
*- Dün gördüm seni. (Devrik fakat anlamlı.)

*- Yemekten sonra göremedim seni. (Devrik fakat anlamlı.)

*- Seneye görürüz artık. (Devrik fakat anlamlı.)

Cümlenin Ögeleri

Sözcüklerin cümle içinde çeşitli görevleri vardır. Cümlelerin içinde kullanılan kelimeler görevlerine göre **öge** olarak adlandırılır.

Cümlenin ögeleri Özne
Tümleç
Yüklem

1- Yüklem: Cümlede işi, oluşu, hareketi, olayı, yargıyı bildiren sözcüklere **yüklem** denir. Yüklem cümlenin en temel ögesidir. Yüklem olmadan cümle kurulamaz. Örnekleri inceleyelim.

*- Gankırı'ya bu yıl tasındık. $\Rightarrow$ "tasındık" yüklem.

*- Kaç ay sonra geleceksin? $\Rightarrow$ "geleceksin" yüklem.

*- Seni bugün hiç görmedim. $\Rightarrow$ "görmedim" yüklem.

2-Özne: Cümlede yüklem bildirdiği işi yapan varlığa **özne** denir. Bir cümlede özneyi bulabilmek için yükleme "kim" ve "ne" sorularından uygun olanı sorarız. "Kim" sorusu genelde insanlar için sorulurken; "ne" sorusu hayvan, bitki ve cansız varlıklar için sorulur. Örnekleri inceleyelim.

*- **Yasin** bugün okula gelmedi.

Kim gelmedi? Yasin → **özne**

*- **Tren** ağır ağır istasyondan ayrıldı.

Ne ayrıldı? Tren → **özne**

*- **Öğrenciler** sınıfı temizliyor.

Kim temizliyor? Öğrenciler → **özne**

Not: Bazı cümlelerde **özne** doğrudan verilmeyebilir. Bu tür öznelere **gizli özne** denir. Örnekleri inceleyelim.

*- Hafta sonu pikniğe gideceğiz.

Kim gidecek? Biz → **gizli özne**

*- Kalemimi kaybetti.

Kim kaybetti? O → **gizli özne**

Türkçe

4.Sınıf

3- Tümleç: Cümlede yüklem anlamını çeşitli yönlerden tamamlayan sözcük ya da sözcük gruplarına **tümleç** denir.

Not: Bir cümlede özne ile yüklem dışında kalan tüm sözcükler tümleç görevindedir.

☞ Cümlede tümleci bulmak için yükleme ne, neyi, kimi, nereye, nerede, nereden, kime, kimde, kimden, ne zaman, nasıl, niçin, ne kadar sorularından uygun olanı sorarız. Örnekleri inceleyelim.

*- Aynur televizyon izliyor.

→ Yapılan iş ⇒ izliyor (yüklem)

→ Kim izliyor? ⇒ Aynur (Özne)

→ Aynur ne izliyor? ⇒ televizyon (tümleç)

*- Kitabım evde kaldı.

→ Yapılan iş/olay ⇒ kaldı (yüklem)

→ Kimin kitabı evde kaldı? ⇒ Benim (gizli özne)

→ Kitabım nerede kaldı? ⇒ evde (tümleç)

*- Yağmur okuldan geldi. (nereden geldi → okuldan)
Özne Tümleç Yüklem

*- Sule çok hızlı araba kullanıyordu. (nasıl → çok hızlı)
Özne Tümleç Tümleç Yüklem (ne → araba)

Anlamlarına Göre Cümleler

Olumlu Cümle

Bir işin, hareketin yapıldığını ya da yapılacağını bildiren cümlelerdir.

*- Beklediğim mektup geldi.

*- Maca izlemeyi severim.

*- Bu araba bizimdir.

*- Kalemim var.

Olumsuz Cümle

Bir işin, hareketin yapılmadığını ya da yapılmayacağını bildiren cümlelerdir. -me, -ma eki gelir.

*- Beklediğim mektup gelmedi.

*- Maca izlemeyi sevmem.

*- Bu araba bizim değildir.

*- Kalemim yok.

Soru Cümlesi

Bir işin, hareketin yapıp yapılmadığını ya da yapıp yapılmayacağını soru yoluyla bildiren cümlelerdir.

*- Bana bakar mısınız?

*- Uçak geldi mi?

*- Hangi filmi izleyelim?

☞ Soru cümlelerinin sonuna soru işareti (?) gelir.

Ünlem Cümlesi

Sevinç, korku, hayret, heyecan, kızgınlık gibi duygu bildiren cümlelerdir.

*- Eyvah, yemek tıstı!

*- Yaşasın, biz kazandık!

*- Ey Türk gençliği!

☞ Ünlem cümlelerinin sonuna ünlem işareti (!) gelir.

5 N 1 K

Bir cümlede ya da metinde belli başlı sorulara yanıt ararız. Bu sorular metni daha kolay anlamamızı sağlar. Yakından inceleyelim.

5 N {
→ Ne?
→ Nerede?
→ Ne zaman?
→ Nasıl?
→ Neden (Nîçin)?
1 K → Kim?

☞ Bir cümlede ya da metinde bu soruların hepsine yanıt bulamayabiliriz. Bu sorulardan çoğuna yanıt verebilirsek metni daha iyi anlamış oluruz. Örnekleri inceleyelim.

*- Derya turnuvayı kazanabilmek için dün okulda satranca egzersizine katıldı.

Kim? → Derya.

Ne? → Derya ne yaptı? Satranca egzersizine katıldı.

Nerede? → Okulda.

Ne zaman? → Dün.

Neden/Nîçin? → Turnuvayı kazanabilmek için.

Yukarıda gördüğünüz gibi cümle üzerinden 5 soruya yanıt bulabildik. Yani bu cümle detaylı olarak bize konuyu en iyi şekilde aktarmış durumda.

Başlık - Konu - Ana Fikir (Ana Düşünce)

*- **Başlık**: Başlık bir metnin adıdır. Metnin başlığına bakarak konu anlaşılabılır. Metnin başlığı konuya uygun olmalıdır.

⇒ Başlıklar yazılırken şunlara dikkat edilmelidir.

1- Başlığın tüm harfleri büyük olabilir.

Örn: GANAKKALE DESTANI, OKULUM, ANNEM

2- Her sözcük büyük harfle başlayabilir.

Örn: Benim Canım Öğretmenim, Şeker Portakalı

3- Başlıkta "ile", "ve" bağlaçları varsa;

☞ Başlığın tüm harfleri büyükse büyük yazılırlar.

Örn: LEYLA İLE MECNUN

☞ Sadece sözcükler büyük harfle başlıyorsa tamamen küçük yazılırlar.

Örn: Romeo ve Juliet

Not: Başlıklar çok uzun olmamalıdır. Konu hakkında kısaca fikir vermelidir.

*- **Konu**: Bir yazıda üzerinde durulan olay, düşünce veya durumlar bize konuyu verir. Bir metinde konunun ne olduğunu bulabilmek için "Parçada neden söz ediliyor?", "Neyin üzerinde daha çok durulmuş?" gibi sorular sorup, bu soruların cevabında konuya ulaşırız.

*- **Ana Fikir (Ana Düşünce)**: Yazarın okuyucuya vermek istediği mesajdır. Ana fikir metnin yazılış amacıdır. Ana fikir genellikle metnin giriş ya da sonuç bölümünde olabilir. Cümle içinde "bu nedenle", "bundan dolayı" gibi ifadeler bizi ana düşünceye götürür.

☞ Ana fikir, parçanın bütününde anlatılmak isteneni en kapsamlı bir biçimde anlatan ifadedir.

Metin Türleri

Metin türleri düz yazı ve şiir olmak üzere iki ana grupta ele alınır.

1- **Düz Yazı**: Duygu ve düşüncelerin herhangi bir ahenk olmadan cümlelerle anlatıldığı yazılardır. Hikaye, masal, gazete yazıları ve konuşurken kullandığımız dil düz yazıdır. Düz yazı türlerini üç farklı başlıkta ele alacağız.

a- **Masal**: Gerçek olmayan olayların ve kişilerin geçtiği, zaman ve yer kavramlarının belli olmadığı, hayali olayların anlatıldığı yazılardır.

→ Masallar genellikle "Bir varmış, bir yokmüş..." gibi tekerlemelerle başlar.

b- Fobl: İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıklara insan özelliği verilerek başlarından geçen olayların anlatıldığı kısa yazılardır.

→ Öğüt ve ders verme amacı taşır.

→ Genellikle bitkiler ya da hayvanlar konuşturulur.

Örnek: Karga ile Tilki

Günlerden bir gün bay karga konmuş bir dala,
Koca bir peynir ağzında.

Tilki peynirin kokusunu almış gelmiş:

- Günaydın, Sayın Karga, demis;

Bu ne güzellik böyle,

Bakmaya doyamıyorum size... (Devamını araştır :))

c- Hikaye: Yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayları yer ve zamana bağlı olarak anlatan yazı türüdür.

→ Dar bir zamanda geçer.

→ Romanlara göre daha kısadırlar.

→ Hikayelerde kişi/karakter sayısı sınırlıdır.

→ Serim (giriş), düğüm (gelişme), çözüm (sonuç) bölümlerinden oluşur.

2- Şiir: Duygu, düşünce ve ifadelerin bir düzene bağlı olarak, çekici bir dil ve ahenk ile anlatıldığı metin türüdür. Şiir bir ana duygu etrafında yazılır. Sözcüklerin uyumlu olarak yazıldığı mısralardan oluşur. Mısralar ise kıtaları oluşturur.

→ Her şiirin bir başlığı vardır. Başlık şiirde anlatılanlarla uyumlu olmalıdır.

→ Şiirde her bir satıra mısra (dize) denir. Her dize büyük harfle başlar.

→ Dört dize bir araya geldiğinde kıta (dörtlük) oluşur.

→ Şiir yazana şair (ozan) denir.

3 İstiklal Marşı bir şiirdir ve milli marşımızdır. Yazarı Mehmet Akif Ersoy milli şairimizdir.

Bilgilendirici Metin

Bir konu hakkında bilgi veren, duygu ve düşünceleri dile getiren metinlerdir.

Hikaye Edici Metin

İlgi çekici, merak uyandırıcı bir olayın neden ve sonucu ilişkisi içerisinde ele alındığı metinlerdir.

Örnek: Şiddetli kar yağışı ülkeyi etkisi altına aldı. Özellikle sürücülerin ve yaya- ların buzlanma ihtimaline karşı tedbirli olması gerekiyor. Hafta boyunca ilibaren soğuk hava etkisini gösterecek...

Örnek: Disarıya çıktığımda lapa lapa yağan karı görmü- tüm. Her yer bembeyazdı. Adeta bir pamuk tarlasının ortasındaydım. Soğuğu bile hissetmeden uzandım içine...

Metnin Bölümleri

Düz yazı biçimindeki metinler üç farklı bölümden oluşur. Bunlar **giriş**, **gelişme** ve **sonuç** olarak ifade edilir. Hikaye türündeki metinlerde ise bu bölümler farklı isimlerle anılır. Bunlar **serim**, **düğüm** ve **çözüm** olarak ifade edilir.

1- **Giriş / Serim**: Karakterlerin, olayın, zamanın ve mekanın tanıtıldığı bölümdür.

2- **Gelişme / Düğüm**: Olayların ve karakterlerin ayrıntılı olarak ele alındığı bölümdür. Sorunlar ve problemler bu bölümde anlatılır. Okuyucuda merak uyandırılan bölümdür.

3- **Sonuç / Çözüm**: Olayların bir sonuca ulaştığı, problemlerin ve sorunların çözüme kavuştuğu bölümdür. Metinden / hikayeden ders çıkarılan bölümdür.

Hikaye Unsurları

Olay: Hikayede ne anlatıldığını verir. Olay bir insan, hayvan ve bitkinin başından geçebilir.

Kişiler: Hikayede anlatılan olayı yaşayan insanlardır. Bu kişilerden biri ya da birkaçı hikayenin kahramanı olabilir.

Yer: Olayın yaşandığı çevre ya da mekandır.

Zaman: Olayın yaşandığı dönem, an, mevsim ya da gündür.

Gerçek ve Hayali Unsurlar

Günlük yaşamda bazı olaylar gerçekten yaşanırken bazıları ise hayal ürünü olabilmektedir. Hayali ürünler gerçekte yaşanması mümkün olmayan durumları ifade eder. Birbirine benzer örneklerle konuyu daha iyi anlayalım;

Gerçek

Hayali

→ O kadar çok yazınca kolum ağrıdı.

→ O kadar çok yazınca kalem bile yoruldu.

→ Gökyüzündeki yıldızlar ısılt ısılt parlıyordu.

→ Gökyüzündeki yıldızlar bana göz kırptıyordu.

→ Kafesteki kuş durmadan ötüyordu.

→ Kafesteki kuş dertli dertli türkü söylüyordu.

* - Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi gerçek unsurlar, gerçek hayatta yaşanabilecek durumlardır. Hayali unsurlar ise gerçekleşmesi mümkün olmayan durumlardır. Hayali unsurlar genellikle abartılı durumları ve dikkat çekilecek olayları ifade eder. Genellikle benzetme yoluyla yapılır.

Noktalama İşaretleri

Noktalama işaretleri yazılı dilin en önemli unsurlarıdır. Cümlelerin ve metinlerin anlaşılır olmasını sağlar ve anlam karmasasını önler. Şimdi birbirinden farklı görevleri olan bu arkadaşları tanıyalım. 😊

1- Nokta:

*- Cümlelerin sonuna konur.

Örnek: Haftaya tatile gidelim.

*- Bazı kısaltmaların sonuna konur.

Örnek: Dr. (doktor), cad. (cadde), Ing. (İngilizce)

*- Sayılarda sıra bildirmek için konur.

Örnek: 3. oldum., II. Murat, 100. yıl

*- Tarihlerde gün, ay ve yılı ayırmak için konur.

Örnek: 29.10.1923'te Cumhuriyet ilan edildi.

*- Saatleri gösterirken, saatin ve dakikanın arasına konur.

Örnek: Ders sabah 08.30'da başlıyor.

*- Matematikte çarpma sembolü olarak konur.

Örnek: $8 \cdot 5 = 40$ $4 \cdot 9 = 36$

2- Virgül:

* - Cümle içinde sıralanan benzer varlıkların arasına konur.

Örnek: Pazardan elma, armut, üzüm ve muz aldım.

* - Cümle içinde sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

Örnek: Uzun boylu, mavi gözlü, yakışıklı ve dürüsttü.

* - Art arda gelen, birbirleriyle bağlantılı cümlelerin arasına konur.

Örnek: Sabah uyandım, giyindim, hazırlanıp çıktım.

* - Uzun cümlelerde işi yapan kişiyi belirtmek için konur.

Örnek: Hakan, tüm sınavlardan 100 alarak 1. oldu.

* - Hitap için kullanılan sözcüklere konur.

Örnek: Sayın Vali, törene hoş geldiniz.

* - Anlam karmaşalarını engellemek için konur.

Örnek: İhtiyar, polisi görünce sevindi.

☞ Bu örnekte eğer ihtiyardan sonra virgül koymazsak sanki polis ihtiyarmış gibi anlaşılar. Fakat araya virgül koyunca ihtiyar bir adamın polisi gördüğünde sevindiğini anlıyoruz.

Türkçe

4. Sınıf

3- Ünlem İşareti :

* - Sevinç, mutluluk, heyecan, acı, korku gibi duyguları anlatan cümle veya ifadelerin sonuna konur.

Örnek: Anne elim yandı! Yaşasın sınavı kazandım!

* - Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur.

Örnek: Ey Türk gençliği!

4- Soru İşareti :

* - Soru eki (-mı, -mi, -mu) veya soru sözü içeren cümlelerin sonuna konur.

Örnek: Saat kaç oldu? Bugün okula gittin mi?

* - Kesin olarak bilinmeyen yer, tarih gibi durumlar için kullanılır.

Örnek: Yunus Emre'nin 1240 (?-1320) yılında doğduğu tahmin ediliyor.

5- Üç Nokta :

* - Anlatım olarak yarım kalmış, tamamlanamamış cümlelerin sonuna konur.

Örnek: Öyle güzel ki hava; kelebekler, kuşlar, çiçekler...

6- İki Nokta :

*- Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur.

Örnek: En çok sevdiğim meyveler şunlardır: kiraz, muz.

Not: Örnek vermek için kullanılan iki noktadan sonra gelen sözcük özel isim olmadıkça küçük harfle başlar.

*- Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlelerin sonuna konur.

Örnek: Kendimi tanıtayım: Ben Esra, 4. sınıf öğrencisiyim.

*- Karşılıklı konuşma cümlelerinde konuşan kişiden sonra konur.

Örnek: Mehmet Bey: Toplantı kaça başlayacak?
Ayşe Hanım: 14.00 diye söylenmişti.

7- Kısa Gizgi :

*- Satır sonuna sığmayan sözcükleri ayırmak için satır sonuna konur.

Örnek: Uzun bir tatilden sonra okulumu çok özlemiştim.

*- Sözcükleri hecelerine ayırırken konur. (ke-le-bek)

*- Matematikte çıkarma işareti olarak kullanılır. (7-2=5)

8- Uzun Gizgi :

* - Karşılıklı konuşmalarda konuşan kişileri ayırmak için konur. Bu yüzden **konuşma gizgisi** de denir.

Örnek: Babası Mert'e seslendi:

— Sınavın hangi gün?

— Perşembe günü babacığım.

9- Eğik Gizgi :

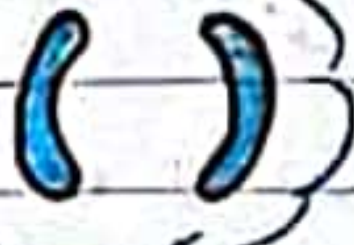
* - Adres yazarken kullanılır.

Örnek: Bağlar sokak, No.: 13/5, Eryaman/ANKARA

* - Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı ayırmak için araya konur.

Örnek: Atatürk 19/05/1919'da Samsun'a çıktı.

10- Yay Ayracı :

* - Bir önceki kavramı açıklarken, eş anlamlısını verirken kullanılır.

Örnek: Amcam dahiliye (iç hastalıkları) doktorudur.

Eskiden mektepler (okul) daha kalabalıktı.

11- Kesme İşareti :

*- Özel adlara getirilen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılır.

Örnek: Emrah'ın bugün Van'a gitmesi gerekiyor.

*- Kişi adlarından sonra gelen saygı ve ünvan sözlerine gelen ekler kesme işareti ile ayrılır.

Örnek: Osman Bey'e, Esin Hanım'ın selamı var.

*- Kısaltmalara gelen ekleri ayırmak için konur.

Örnek: TBMM'nin gündeminde MEB'e ayrılacak bütçe çalışmaları var.

12- Tırnak İşareti : “ ”

*- Başka bir kimseden olduğu gibi aktarılan sözler tırnak işareti ile gösterilir.

Örnek: Atatürk'ün “Ordular ilk hedefiniz Akdenizdir, ileri!” sözü bir milletin dönüm noktası olmuştur.

*- Cümle içinde eser ve yazıların adları tırnak içinde yazılır.

Örnek: Ömer Seyfettin'in “Kasagi” adlı eserini okul kütüphanesinde buldum.

Yazım Kuralları

Büyük Harflerin Kullanımı

1- Cümleler büyük harfle başlar.

*- Yarın pikniğe gidelim.

2- Tırnak içine alınan cümle büyük harfle başlar, cümle bittikten sonra uygun noktalama işareti konur ve tırnak öyle kapatılır.

*- Vali Bey "Şehrimizi kalkındıracağız." dedi.

3- Nokta, soru ve ünlem işareti, iki nokta, üç nokta ile biten cümleden sonra başlayan cümlelerin ilk harfi büyük olur.

*- Kalemim nerede? Aradığımı hiçbir şeyi bulamıyorum.

Uyarı: İki noktadan sonra cümle başlarsa büyük, örnek verilirse küçük harfle yazılır.

4- Şiirde dizeler büyük harfle başlar.

5- Özel adlar büyük harfle başlar.

→ Kisi adları: Hasan, İsa } → Ünvanlar: Sayın Bakan

→ Hitaplar: Canım Annem } → Hayvan adları: Boncuk, Duman

→ Dil adları: Türkçe, Gince } → Devlet adları: Türkiye, Peru

→ Din adları: Müslümanlık } → Gezegen, yıldız: Mars, Sirius

Uyarı : Gezegen ve yıldız adları bilimsel anlamları dışında kullanılırsa küçük harfle başlar.

*- Sen ve ben ayrı dünyaların insanıyız.

→ Yer adları: Usak, Avrupa, 14 Anadolu, Kızılay

→ Adresler: Ersoy Mahallesi, Piyade Sokak, Şen Bulvarı

→ Kurum, kuruluş: Atatürk Lisesi, Türk Dil Kurumu, Kızılay Derneği

→ Kitap, dergi, gazete: Nutuk, Milliyet Çocuk, Hürriyet

→ Bayramlar: Kurban Bayramı, Cumhuriyet Bayramı

→ Tarihi olaylar: İlk Çağ, Kurtuluş Savaşı, Milli Mücadele

→ Tarihler: 15 Temmuz 2016, 23 Nisan 1920, 30 Ağustos

→ Özel günler: Anneler Günü, Öğretmenler Günü

Uyarı : Yer adlarından sonra gelen dağ, deniz, göl, boğaz gibi tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar.

*- Ağrı Dağı, İstanbul Boğazı, Van Gölü

Uyarı : Özel ada dahil olmayan yer isimleri küçük harfle başlar.

*- Konya ili, Esenyurt ilçesi, Güler köyü

Uyarı : Özel ada dahil olmayan dergi, gazete, kitap isimleri küçük harfle başlar.

*- Sabah gazetesi, Bilim dergisi, Savaş ve Barış kitabı

Sayıların Yazımı

1- Sayılar metin içinde yazıyla yazılır.

*- Beş ekmek aldım. İki hafta sonra geleceğim.

2- Saat, para, ölçü verilerinde rakam kullanılır.

*- Saat 17.30'da çıktım. Yemek 45 lira tuttu.

3- Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır.

*- Tatile yüz yirmi beş gün kaldı.

4- Sıra bildiren sayılar rakamla ya da yazıyla gösterilebilir. İki farklı şekilde yapılabilir.

*- 12. oldum. - XX. yüzyıl - 3'üncü soru - XI'inci

"de", "ki" ve "mi" nin Yazımı

1- "de" nin Yazımı : Cümleye "dahi, bile" anlamı katan.

"de" bağlacı ayrı yazılır. Cümleden çıktığında cümlenin anlamı bozulmaz. Ancak sözcüğe ek olarak eklenen "de"

eki bitişik yazılır. Cümleden çıktığında anlam bozulur.

*- Bugün karpuz da yedik. (Anlam bozulmuyor, ayrı yazılır.)

*- Silgimi evde unuttum. (Anlam bozuluyor, bitişik yazılır.)

Not: "de" eki sözcüğe uygun olarak "-da, -ta, -te" yazılabilir.

Türkçe

4. Sınıf

2- "ki" nin Yazımı: İki cümleyi birbirine bağlayan ve bağlaç olarak kullanılan "ki" ayrı yazılır. Cümleden çıkarıldığında anlam daralsa da cümlelülükle bozulmaz.

Ancak sözcüğe ek olarak eklenen ve kendisinden sonra gelen sözcüğü belirten "-ki" eki bitişik yazılır.

*- O kadar hastayım ki kimildayamıyorum.

↳ "ki" burada hastayım ve kimildayamıyorum sözcüklerini bağlıyor. Çıkarıldığında anlam daralsa da bozulmuyor. Bu yüzden ayrı yazılır.

*- Tarladaki domatesleri topladım.

↳ "-ki" burada tarlada bulunan domatesleri belirtmiş. Yani bağlaç olarak değil, ek olarak verilmiş. Bu yüzden bitişik yazılır.

Uyarı: Bağlaç olmasına rağmen kalıplaşarak bitişik yazılan "ki" ler aşağıda verilmistir. Bunlar her zaman bitişik yazılır.

*- Sanki

*- İlaki

*- Mademki

*- Belki

*- Oysaki

*- Halbuki

*- Çünkü

*- Meğerki

Uyarı: Demek ki, farz et ki, kaldı ki ayrı yazılır.

Türkçe 4. Sınıf

3- "mi"nin Yazımı: Soru anlamı katan "mi" her zaman ayrı yazılır. Sözcüğe göre "-mi, -mı, -mu, -mü" olarak yazılabilir.

Örnek: Sağını taradın mı?
Aradığın defteri buldun mu?
Cekeline yemek mi döküldü?
İkinci katta mı oturuyorsunuz?

Not: Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik yazılır.

Örnek: Cetvelini verir misin?
Aksam ödevini yapacak mısın?
Maca geliyor musun?

Uyarı: Bazı cümlelerde "mi" eki soru anlamı katmayabilir. Ancak bu durumda bile ayrı yazılır.

Örnek: Güzel mi güzel bir elbise aldım.
Baban geldi mi yemeği yeriz.

Kısaltmaların Yazımı

1- Kurum ve kuruluş adlarının genelde ilk harfleri kullanılarak araya nokta koymadan büyük harflerle yapılan kısaltma;

Örnek: TDK → Türk Dil Kurumu
THY → Türk Hava Yolları
MEB → Milli Eğitim Bakanlığı

Uyarı: Türkiye Cumhuriyeti kalıplaşmış olduğu için kısaltmasında nokta konur. → T.C.

Türkçe

4. Sınıf

2- Büyük harfle yapılan kısaltmalara gelen ekler kesme işaretiyle ayrılır ve son harfin okunusuna göre yazılır.

Örnek: SSK'nın genel müdürü değişti.
THY'nin uçak filosu yenilendi.
TBMM'ye ziyarete gittik.

3- Uluslararası nitelikte olan ölü birimlerinin kısaltması küçük harflerle yapılır ve gelen ekler kesme işaretiyle yapılarak sözcüğün okunusuna göre yazılır.

Örnek: Boyum 174 cm'ye çıkmış.
Yarısmaya 60 kg'ın altındakiler katılacak.

4- Sonunda nokta bulunan kısaltmalara gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.

Örnek: Anneler 7 no.lu dairede kalıyor.

No.lu - No.suz gibi...

Cadde → Cad. → Cad.nin

Ve benzeri → Vb. → Vb.leri

Mahalle → Mah. → Mah.nin

Kuruş → kr. → kr.un